

**Åtvidabergs
kommun**

Riktlinjer för administration av allmänna val i Åtvidabergs kommun

ÅKF: 2018:06

Fastställt av: Valnämnden

Datum: 2018-04-12 § 12, reviderad 2019-03-13 § 12

Dnr: ATVVN 2018-00002 110

För revidering ansvarar: Valnämnden

Dokumentet gäller för: Valnämnden, valnämndens kansli

Dokumentet gäller till och med: 2022-06-30

Innehållsförteckning

Inledning	3
Valnämndens uppgift	3
Övergripande principer för valnämndens arbete	3
Valnämndens kansli	4
Information till väljare	4
Röstmottagare	4
Röstmottagare – uppdrag	5
Krav på röstmottagare	5
Avgränsningar för röstmottagare	6
Förtroendevalda som röstmottagare	6
Rekrytering röstmottagare	7
Utbildning av röstmottagare	7
Ersättningar	8
Valmaterial	8
Valsedlar	8
Utläggning av valsedlar	8
Valsedlarnas placering och ordning	8
Transport av valmaterial	9
Förtidsröstning	9
Röstningslokal	9
Öppettider förtidsröstning	9
Hantering av förtidsröster	10
Transport av förtidsröster från röstningslokal	10
Registrering av förtidsröster under förtidsröstningsperioden	10
Hantering av förtidsröster - valdagen	10
Institutionsröstning	11
Ambulerande röstmottagning	11
Valdagen	11
Valdistrikt	11
Röstningslokaler och vallokaler	12
Instruktioner röstnings- och vallokaler	12
Inför vallokalens/förtidsröstningslokalens öppnande	12
Under röstningen	12
Stängning av förtidsröstningslokal	13
Stängning av vallokal	13
Brand och utrymning	13
Bemanning vallokal	13
Förtäring valdagen	14
Valnämndens kansli – organisation och bemanning under valdagen.	14
Valnämndens uppgifter under valdagen.	14
Valnatten - rösträkning	14
Transport av valmaterial till länsstyrelsen dagen efter val	15
Valnämndens uppdrag under onsdagsräkningen	15
Efter valet	15
Säkerhet, hot och våld	16
Akuta åtgärder	16
Politisk propaganda vid förtidsröstningslokal och vallokal.	16

Inledning

Valnämnden i varje kommun är lokal valmyndighet. Valnämnden har hela ansvaret för genomförandet av röstning inom kommunen.

Denna riktlinje är ett komplement till de handböcker och handledningar som valmyndigheten tagit fram och reglerar i huvudsak de lokala avvägningar som valnämnden gjort gällande arrangerandet av val i Åtvidabergs kommun.

Lagstiftning och instruktioner från valmyndigheten gäller alltid före bestämmelserna i denna riktlinje i det fall det skulle uppstå en avvikelse.

Riktlinjen ska revideras inför varje nytt ordinarie val till riksdag, landsting, kommun och EU-val.

Valnämndens uppgift

Valnämnden i varje kommun är lokal valmyndighet. Valnämndens primära uppgift är att ha ansvar för hela genomförandet av val till riksdag, landstingsfullmäktige, kommunfullmäktige, europaparlamentsval, omval och folkomröstningar.

Valnämnden utser och utbildar röstmottagare och ser till att det finns vallokaler och lokaler för förtidsröstning samt ser till att allt material finns på plats då röstning ska genomföras. Valnämnden svarar också för den preliminära räkningen av rösterna dels på valkvällen, dels på onsdagen och eventuellt torsdagen i veckan efter valdagen. Kommunen svarar för kostnaderna för röstmottagare och vallokaler. För detta arbete får kommunen ett visst statsbidrag.

Övergripande principer för valnämndens arbete

Riksdagen har genom att anta proposition Demokrati för det nya seklet 2001/02:80 ställt sig bakom följande uttalande gällande valmyndigheternas roll:

”I moderna demokratier är det i första hand en uppgift för de politiska partierna och folkrörelserna att åstadkomma ett högt valdeltagande. Enligt regeringens mening kan en valmyndighet endast genomföra åtgärder som är opartiska och sakliga. En valmyndighet får nämligen aldrig riskera att bli försatt i en situation där väljarna kan uppfatta att myndigheten har gjort ett politiskt ställningstagande eller på annat sätt försökt påverka väljarna i valet.

En valmyndighet bör därför inte agera t.ex. genom utbildnings eller folkbildningsverksamhet i demokratifrågor utöver den utbildning som sker av valförrättare eller röstmottagare.

Detta följer av kravet på att valresultatet måste uppfattas som riktigt, oantastlig och tillkommet genom en ordning som är fri från påverkan från myndigheternas sida.” (Prop 2001/02:80 s 42)

Valnämnden i Åtvidabergs kommun utgår från dessa principer i sitt arbete. Det innebär att nämndens verksamhet ska utgå ifrån att väljarnas förtroende för det svenska valsystelet och valorganisationen inte får skadas. Denna princip ska vara bärande för valnämnden och valkansliets arbete.

Valnämndens kansli

Av valnämndens reglemente framgår att valnämnden biträdes av personal från kanslienheten. Kanslichefen ansvarar för att utse den personal som ska utgöra valkansli.

Valkansliet har det operativa ansvaret för planering och genomförande av valen och ska i övrigt bereda, verkställa och följa upp valnämndens beslut.

Information till väljare

Valnämndens uppgift är att genomföra val. De informationsinsatser som sker inför valet 2018 ska ta utgångspunkt i de övergripande principerna för valnämndens arbete. Det innebär att valnämndens informationsinsatser ska utgå från uppdraget att planera och genomföra ett rättssäkert, tillgängligt och effektivt val.

Åtvidabergs kommunikationsinsatser ska utgöra ett komplement till valmyndighetens insatser. Valmyndigheten ansvarar för att informera väljarna om vad som gäller övergripande och nationellt. Det innebär att nämnden ska säkerställa att allmänheten ska ha tillgång till information om vad som gäller vid valet, framför allt gällande lokala förhållanden rörande förtidsröstningen och själva valdagen.

De främsta kommunikationskanalerna är kommunens hemsida och kommunens facebook sida.

Annonser ska inför valet införas i Åtvidabergsplatsen, Östgöta Correspondenten samt Norrköpings tidningar gällande till exempel information om förtidsröstning.

Valkansliet ansvarar för valnämndens informationsinsatser i samråd med kommunens kommunikationsenhet.

Röstmottagare

Röstmottagare är titeln på de personer som ansvarar för att arbeta i val- och röstningslokal. Röstmottagarna tar emot röster i vallokal och röstningslokal samt ska under valnatten räkna röster. Röstmottagarna ansvarar även för ordningen i val- och röstningslokalerna.

Att arbeta som röstmottagare i ett allmänt val är ett ansvarsfullt myndighetsuppdrag och ett bidrag till grunden i den svenska demokratin. Det är valnämnden som ansvarar för genomförandet av val och som bestämmer vilka som kan få uppdraget som röstmottagare.

I varje valdistrikt ska det finnas 8 röstmottagare och en arbetande reserv. Av dessa ska en ordförande och en viceordförande utses. Röstmottagarna delas upp i två arbetslag som arbetar två pass vardera under valdagen.

Valnämnden har delegerat att utse röstmottagare till personal på valkansliet. Valdistriktens ordförande och viceordförande utses dock av valnämnden.

Röstmottagare – uppdrag

Röstmottagarna ska följa valmyndighetens handböcker gällande röstmottagning under förtidsröstning och valdag samt valnämndens särskilda instruktioner. I huvudsak går uppdraget ut på att hålla ordning och reda i och i anslutning till röstnings- och vallokalerna, ta emot röster på ett rättssäkert sätt, räkna röster och i övrigt ge god service till de röstande under röstningsförfarandet.

- **Röstmottagare i förtidsröstning**
Röstmottagarna sitter två-tre tillsammans och tar emot förtidsröster. Förtidsröstningen startar 18 dagar före valdagen. Tjänstgöring sker i huvudsak på dagtid men arbete även kvällar och helger förekommer också.
- **Röstmottagare i valdistrikt på valdagen**
På valdagen är vallokalerna öppna från 08:00-20:00. Vid val till Europaparlamentet är vallokalen öppen till 21.00. Under dagen tjänstgör röstmottagarna efter fastställt schema. När röstningen avslutas tjänstgör alla röstmottagare med sammanräkningen tills alla resultat är klara.
- **Röstmottagare – reserv**
Det ska finnas en röstmottagare - reserv utplacerad på varje valdistrikt. Reserver utgör en arbetande extra resurs på valdistriktet. Reserven ska dock kunna träda in i ordinarie röstmottagare ställe på samtliga valdistrikt i kommunen.
- **Ordförande i valdistrikt**
En röstmottagare tjänstgör som ordförande i valdistriktet. Ordförande ska ha goda kunskaper om val och är den som leder och fördelar arbetet i valdistriktet. Ordföranden ansvarar för att hämta vallängd och visst valmaterial.
- **Vice ordförande i valdistrikt**
Vice ordförande ska ha goda kunskaper om val och ska vid ordförandens frånvaro leda och fördela arbetet i valdistriktet när ordförande inte tjänstgör.

Krav på röstmottagare

För samtliga uppdrag krävs att man genomgår valnämndens utbildning först då kan man förordnas som röstmottagare. För samtliga uppdrag krävs:

- Noggrannhet, gott bemötande och samarbetsförmåga.
- Uppdraget kräver god kunskap i svenska. Kunskap i andra stora invandarspråk och minoritetsspråk är meriterande.
- För att kunna arbeta som röstmottagare/röstmottagare vid förtidsröstning, måste personen fyllt 18 år senast vid tjänstgöringsdagen.

Avgränsningar för röstmottagare

För att säkerställa att valet upplevs som rättssäkert och att väljarnas förtroende för det svenska valsystemet och valorganisationen inte ska ta skada ska följande begränsningar gälla för röstmottagare:

- Högst två röstmottagare från samma familj får tjänstgöra i samma valdistrikt/röstningslokal. Med familj avses, mor, far, barn, syskon, make/maka, sambo, svärföräldrar, svåger och svägerska.
- Kandidater som förekommer på valsedlar som finns tillgängliga i vallokaler och röstningslokaler i kommunen får inte arbeta som röstmottagare. Se nedanstående avsnitt.

Förtroendevalda som röstmottagare

Förtroendevalda som innehar ett politiskt uppdrag i Åtvidabergs kommun får inte arbeta som röstmottagare.

Kandidater som förekommer på valsedlar som finns tillgängliga i vallokaler och röstningslokaler i kommunen får inte arbeta som röstmottagare under valet.

Riktlinjen omfattar därmed dessa personer:

- kandidater till Europaparlamentet valkrets Sverige,
- kandidater till Åtvidabergs kommuns kommunfullmäktige,
- kandidater till regionfullmäktige, Östergötlands län läns landstingsfullmäktige valkrets 3 (Kinda, Åtvidaberg, Valdemarsvik, Söderköping)
- kandidater till Sveriges riksdag, Östergötlands läns valkrets.

Skälet till denna bedömning är att nämndens verksamhet ska utgå ifrån att väljarnas förtroende för det svenska valsystemet och valorganisationen inte får skadas.

I den vallagskommitté som tillsattes efter valet 2010 diskuteras frågan om rekrytering av röstmottagare, SOU 2013:24. Kommittén uttrycker att de ”inte funnit skäl att närmare överväga några formella regler av jävskaraktär när det gäller röstmottagarna. En gräns som vi dock tycker är befogad är att en person som kandiderar på lista inte ska fungera som röstmottagare.”

Det är mycket viktigt att väljarna har förtroende för valförfarandet och att de anser att de fått bra bemötande. I det ligger hur röstmottagarna agerar i vallokalen men även hur valsituationen uppfattas av väljarna. Om det i vallokalen finns röstmottagare som är kandidater till exempelvis kommunfullmäktige i kommunen är det inte alltför långsökt att väljaren kan uppfatta det som rättsosäkert eller åtminstone olämpligt. Valnämnden delar därför vallagskommitténs uppfattning att en person som kandiderar på lista i det aktuella valet inte ska fungera som röstmottagare.

En rimlig gräns är att det handlar om kandidater på lista på valsedlar som finns i Åtvidabergs kommuns vallokaler, en kandidat till exempelvis kommunfullmäktige i annan kommun får därför förekomma som röstmottagare.

Valkansliet ska vid röstmottagarrekryteringen jämföra alla potentiella röstmottagare med partiernas respektive listor.

Rekrytering röstmottagare

Valkansliet ansvarar för rekrytering av röstmottagare. Rekryteringen ska påbörjas i god tid före valet. Röstmottagare som har erfarenhet från att ha arbetat i tidigare val utan anmärkningar har förtur att arbeta under valet. Valnämnden förbehåller sig dock alltid rätten att utse röstmottagare utifrån personlig lämplighet.

Valnämndens målsättning är att samtliga platser ska vara bemannade senast den 15 juni vid ordinarie val till riksdag, landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige. Vid val till Europaparlamentet är målsättningen att samtliga platser ska vara bemannade senast tre månader före valdagen. Vid extraval är målsättningen att samtliga platser ska vara bemannade senast en månad före valdagen. Intresseanmälan ska dock alltid hållas öppen fram till valdagen då behov av reserver alltid kan bli aktuellt.

Valkansliet bestämmer i övrigt formerna för hur rekryteringen ska gå till.

Utbildning av röstmottagare

Utbildning av röstmottagare är obligatorisk enligt vallagen. Det innebär att den som inte genomgått utbildning inte får arbeta som röstmottagare.

Målet med utbildningen i Åtvidabergs kommun är att samtliga röstmottagare ska få grundläggande kunskaper om det svenska valsystelet och därmed säkerställa att valet genomförs på ett rättssäkert sätt.

Röstmottagarna ska efter genomgången utbildning ha tillräckliga kunskaper för att kunna besvara frågor från röstande om hur valet går till och vilka regler som gäller vid röstmottagandet.

Lagstiftaren ställer inga krav på lägsta nivå gällande utbildningen. I Åtvidabergs kommun ska samtliga röstmottagare ha utbildning som motsvarar innehållet i valmyndighetens utbildningsfilmer och valmyndighetens handledning för röstmottagare.

Utöver utbildningsmaterialet ska utbildningen innehålla följande områden:

- Övergripande principer för valnämndens arbete
- Bemötande av väljare och service
- Lokala ställningstagande
- Kontaktvägar till valkansliet
- Säkerhet, hot- och våldsproblematik.

Valkansliet har i uppdrag att planera och genomföra utbildningarna av röstmottagare. I samband med utbildningar av röstmottagare bör ordförande och vice ordförande erbjudas en träff med valkansli och valnämndens presidium för utbildning och även erfarenhetsutbyte.

Ersättningar

För uppdragen som röstmottagare utgår arvode enligt särskilt beslut i valnämnden.

Valmaterial

Dimensionering och beställning av valmaterial från valmyndigheten samt inköp av förbrukningsmaterial till valorganisationen hanteras av valnämndens kansli inom ramen för befintlig budget.

Valsedlar

Valsedlar ska finnas i alla vallokaler och röstningslokaler. Dessa ska läggas ut på ett bord i anslutning till lokalen eller i vallokalen om utrymmet i anslutning till vallokalen inte är lämplig. Valsedlarna ska enligt vallagen förvaras på sådant sätt att väljaren utan insyn från andra väljare eller röstmottagare kan ta valsedlar.

Valkansliet lämnar närmare instruktioner och rekommendationer om hur vallokalerna ska dukas upp för att säkerställa att väljarna kan ta valsedlar utan insyn.

Utläggning av valsedlar

Valnämnden svarar för att väljarna i varje vallokal och röstningslokal har tillgång till partivalsedlar för varje parti (även blanka valsedlar) som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna och för de partier som är representerade i kommunfullmäktige.

Partierna ansvarar för att transportera ut sina respektive namnvalsedlar till vallokaler och röstningslokaler. Namnvalsedlarna överlämnas av partierna till röstmottagarna i val- eller röstningslokalen. Röstmottagarna ansvarar för att namnvalsedlarna sorteras in i valsedelsställen i den ordning valnämnden bestämt och att valsedelsställen fylls på med de valsedlar som lämnats av partierna i vallokalen. Partierna ansvarar för kontrollen att namnvalsedlarna inte tar helt slut i vallokalen.

Röstmottagarna ansvarar för ordningen på samtliga valsedlar. Alla valsedlar ska presenteras för väljarna på ett likformigt sätt enligt följande avsnitt.

Valsedlarnas placering och ordning

Alla partiers valsedlar ska presenteras på ett likvärdigt, ordnat och överskådligt sätt. Valsedlarna ska läggas i valsedelsställ som Valnämnden tillhandahåller.

Partivalsedlar för partierna som har rätt att få valsedlar utlagda av valnämnden, ska placeras i ett valsedelsställ i nedanstående ordning kallat Valsedelställ 1 - Partivalsedlar

Namnvalsedlar som partierna själva ansvarar för placeras av röstmottagarna i nedanstående ordning kallat Valsedelställ 2 - Namnvalsedlar;

- Arbetarpartiet - Socialdemokraterna
- Centerpartiet
- Feministiskt Initiativ

- Kristdemokraterna
- Liberalerna
- Miljöpartiet de gröna
- Moderata samlingspartiet
- Piratpartiet
- Sverigedemokraterna
- Vänsterpartiet
- Övriga partier i bokstavsordning
- Blanka valsedlar

De båda valsdelställen placeras intill varandra.

Röstningsmottagarna ansvarar för ordningen på samtliga valsedlar och ska löpande hålla uppsikt över denna ordning. Det är särskilt viktigt att säkerställa att partivalsedlar och namnvalsedlar inte kastas, täcks över eller på annat sätt manipuleras.

Transport av valmaterial

Valkansliet säkerställer att valmaterial som skärmar, skyltar, urnor med mera transporteras ut till vallokalerna. Visst valmaterial som vallängd, och vallåda hämtas av respektive valdistrikts ordförande.

Förtidsröstning

Det måste finnas minst ett röstmottagningsställe i varje kommun under hela förtidsröstningsperioden, med start 18 dagar före valdagen.

Röstningslokal

Förtidsröstningslokalen i Åtvidabergs kommun är Åtvidabergs bibliotek om inte valnämnden beslutar annat i särskilt beslut. Vid förtidsröstning i Åtvidabergs bibliotek ska öppettiderna i så stor utsträckning som möjligt förläggas på samma tider som bibliotekets ordinarie öppettider.

Öppettider förtidsröstning

Öppettiderna ska anpassas till när väljare förväntas rösta. Det ska vara möjligt att förtidsrösta även lördagar och söndagar.

Följande öppettider ska gälla vid förtidsröstningslokalen Åtvidabergs bibliotek:

v. 1	
onsdag,	10.00 – 18.00
torsdag	10.00 – 18.00
fredag	10.00 – 16.00
lördag	10.00 – 13.00
söndag	10.00 – 13.00

v.2	
måndag	10.00 – 18.00
tisdag	12.00 – 18.00
onsdag	10.00 – 18.00
torsdag	10.00 – 18.00

fredag	10.00 – 16.00
lördag	10.00 – 13.00
söndag	10.00 – 13.00
v.3	
måndag	10.00 – 18.00
tisdag	12.00 – 18.00
onsdag	10.00 – 18.00
torsdag	10.00 – 18.00
fredag	10.00 – 16.00
lördag	10.00 – 15.00
söndag	08.00 – 21.00

Hantering av förtidsröster

Röstningslokalernas valurnor ska ha lock samt vara låsta eller förseglade. När röstningslokalen är stängd ska material som t ex valsedlar, kuvert med mera förvaras inlåst.

Valkansliet ansvarar för att upprätta närmare instruktioner kring hur förtidsrösterna ska förvaras efter röstningens avslutande.

Transport av förtidsröster från röstningslokal

Om röstningslokalen saknar möjlighet för säker förvaring måste rösterna dagligen fraktas till ett säkert förvaringsutrymme. Transporter från förtidsröstningslokal ska ske på ett säkert sätt. Två röstmottagare ska följas åt när rösterna transporteras från röstningslokalen.

Valkansliet ansvarar för att upprätta närmare instruktioner kring hur transporter av förtidsrösterna och dess inlåsnings ska gå till.

Registrering av förtidsröster under förtidsröstningsperioden

Inför valdagen tar kommunen emot förtidsröster från ett flertal olika avsändare. Alla förtidsröster som hanteras i kommunen ska registreras i valdatasystemet enligt vallagen. Det är möjligt att registrera per lokal eller dag. Åtvidabergs kommun registrerar per dag.

Valkansliet ansvarar för registreringen i valdatasystemet enligt valmyndighetens instruktioner och säkerställer att förtidsröster som ska skickas vidare till andra kommuner hanteras enligt gällande regelverk.

Under förtidsröstningsperioden sorteras förtidsröster löpande. Denna sortering sköts av valkansliets tjänstemän.

Hantering av förtidsröster - valdagen

På valdagen ska förtidsröster skickas ut till respektive vallokal så att rösterna kan granskas. Nämndens ledamöter säkerställer transporterna

Sorteringen av förtidsröster inför utskick till vallokalerna sker löpande av valkansliet. Nämndens ledamöter ska vid behov vara behjälpliga med sortering av kommunens egna förtidsröster inför valdagen lördagen för valdagen och valdagens morgon.

I övrigt ska valmyndighetens instruktioner följas gällande hanteringen av förtidsröster.

Institutionsröstning

Kommunen anordnar förtidsröstning på institutioner som äldreboenden och sjukhus. Institutionsröstningen jämförs med förtidsröstning i röstningslokal. Institutionsröstningen är till för boende, anhöriga, besökare och vårdpersonal. Den som vill rösta måste ha röstkortet med sig.

Valnämnden får bestämma på vilka institutioner som röstningen ska ske och tider för röstningen. Innan beslut fattas ska valkansliet på valnämndens vägnar samråda med institutionen ledning.

I Åtvidabergs kommun ansvarar valkansliet för att säkerställa institutionsröstning. Röstmottagare utgörs om nämnden inte beslutar något annat av valkansliets personal (för närvarande kanslichef och kommunsekreterare).

Öppettiderna ska vara minst två timmar per institutionen.

Plats och dag fastställs i särskilt beslut av valnämnden.

Ambulerande röstmottagning

Ambulerande röstmottagning betyder att röstmottagare från kommunen kommer till väljarens hem eller motsvarande och förrättar förtidsröstning där. Det måste vara minst två röstmottagare vid denna typ av röstning.

Endast den som är sjuk, funktionshindrad eller gammal och inte själv kan ta sig till sin vallokal eller en röstningslokal får anlita en ambulerande röstmottagare.

I Åtvidabergs kommun ansvarar normalt valnämndens kansli för att säkerställa den ambulerande röstmottagningen. Åtvidabergs kommun erbjuder ambulerande röstmottagning under förtidsröstningsperioden under vardagar mellan kl. 08.30-17.00. Den röstande måste anmäla sitt behov ambulerande röstmottagare till kansliet varefter överenskommelse om dag och tid sker.

De ambulerande röstmottagarna utses formellt av valnämnden och bör utgöras av minst två ordinarie röstmottagare och två ersättare.

Valdagen

Valdistrikt

Åtvidabergs kommun har nio valdistrikt och varje distrikt har en vallokal.

Valdistrikt	Vallokal	Röstberättigade (2019-03-04)
Björsäter - Yxnerum	Träffpunkten Björsäter	723
Djurgården	Sporthallen	1 092
Edberga	Alléskolans matsal	1 193
Eksätter	Förskola Långbrott	1 219
Grebo-Värna	Greboskolans matsal	1 275

Gärdesrum	Bikupan, Falerum	549
Hannäs	Bygdegården i Kvarnvik	402
Nygård	Fullmäktigesalen	1 178
Villhagen	Centralskolans matsal	1 365

Röstningslokaler och vallokaler

Valnämnden har enligt vallagen ansvarar för att det ska finnas lämpliga lokaler som ger väljarna goda möjligheter att rösta i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande. Lokalerna ska därtill vara värdeneutrala d v s får inte ha anknytning till viss politisk sammanslutning och bör inte ha en sådan anknytning till en viss religiös sammanslutning eller ett visst företag som kan påverka väljaren i samband med röstningen.

Röstningslokalerna som används bör vara lokaler där vanligtvis många människor passerar t ex exempelvis ett bibliotek.

Valnämndens bedömning utifrån antalet röstberättigade är att det för närvarande räcker att ha ett förtidsröstningsställe och att det ska ligga i centralorten.

Det ska finnas en vallokal för varje valdistrikt. Valdistrikten är utformade så att antalet röstberättigade per distrikt ska ligga mellan 1000-2000 personer. Tre landsbygdsdistrikt har betydligt färre röstberättigade, men där har hänsyn tagits att det inte ska vara allt för lång fysisk väg till vallokalen.

Alla kommunens röstnings- och vallokaler ska vara tillgängliga. Det innebär att lokalerna ska ha en ramp för rullstolar och rullatorer att det vid behov ska finnas hiss. Vallokalerna ska granskas utifrån Myndigheten för delaktighets råd gällande tillgänglighet.

Instruktioner röstnings- och vallokaler

Valmyndighetens handledning ska följas. Nedanstående instruktioner utgör komplement till valmyndighetens handledning. Valkansliet får utfärda ytterligare instruktioner och rutiner.

Inför vallokalens/förtidsröstningslokalens öppnande

- Följ Valmyndighetens handledning.
- Vallokalerna ska vara tillgängliga. Om dörröppnare saknas ska dörrarna ställas upp. Uppstår tillgänglighetsproblem som inte kan lösas på plats ska valkansliet kontaktas.
- Ta del av lokalens utrymningsplan. Säkerställ att samtliga röstmottagare vet var nödutgångar finns.

Under röstningen

- Följ Valmyndighetens handledning.
- Kontrollera under dagen att skyltarna som visar var lokalen finns sitter kvar.
- Kontrollera att dörröppnare fungerar under dagen/uppställda dörrar inte stängts av väljare (kontrollera tillgängligheten)
- Kontrollera att ingången till lokalen inte blockeras – viktigt att barnvagnar, cyklar, bilar med mera inte parkeras i vägen. (kontrollera tillgängligheten)

- Beakta generellt tillgängligheten in till och i vallokalen under valdagen.
- Beakta tillgängligheten för allergiker och personer med överkänslighet: djur kan inte tillåtas i lokalerna och rökning bör inte ske i anslutning till entrén eller i lokalerna. Röstmottagare ska under valdagen inte parfymera sig.
- Uppstår problem med lokalen, kontakta valkansliet. Valkansliet kan ge förslag på hur olika problem kan lösas, svara på frågor m.m.

Stängning av förtidsröstningslokal

- Stängning ska ske i enlighet med instruktioner i Valmyndighetens handledning. Materialet sorteras och redovisas enligt instruktionerna i handledningen. Antalet mottagna röster per dag ska redovisas. Rapport ska därför ske till valkansliet, som matar in informationen i Valdatasystemet.
- Transport av förtidsrösterna sker enligt särskild instruktion från valkansliet.
- Ta bort ev. dörrstoppar samt stäng ev. öppna fönster innan lokalen lämnas och låses.
- Material så som fönsterkuvert, omslag, förseglingar och säkerhetstejp ska förvaras inlåst eller under uppsyn.

Stängning av vallokal

Efter avslutad rösträkning ska vallokalen stängas.

- Återställ bord och stolar som de var när ni anlände till lokalen.
- Grovstäda lokalen så att det inte ligger kvar oanvända valsedlar, röstkort, kuvert och annat skräp kvar.
- Packa ihop valskärmar, valurna, oanvända valsedlar och övrig utrustning som ska hämtas av valkansliet och ställ materialet så att den är tillgänglig för hämtning av transportör.
- Ta bort ev. dörrstoppar samt stäng ev. öppna fönster och dörrar innan lokalen lämnas och låses.
- Eventuella skador i lokalen ska anmälas till valnämnden.

Brand och utrymning

- Följ valmyndighetens handledning om avbruten röstmottagning
- Om branddörrar ställts upp så måste dessa stängas vid ett brandlarm (ta bort ev. kilar m.m.)
- Ordföranden/vice ordföranden bör vid behov ta rollen som utrymningsledare och säkerställa att alla kommer ut vid en utrymning.

Bemannning vallokal

I respektive vallokal arbetar normalt åtta personer fördelade på två skift. Det innebär att vid varje givet tillfälle ska det i vallokalen finnas en ordförande alt vice ordförande och tre röstmottagare.

Till varje vallokal finns en arbetande reserv knuten. Reserven ska i första hand bemanna upp det valdistrikt hen är placerad på men ska stå beredd att kunna bemanna en plats i samtliga valdistrikt i kommunen.

Ordföranden/vice ordföranden leder och fördelar arbetet i respektive vallokal och skift.

Förtäring valdagen

Valnämnden har som lång tradition att bjuda röstmottagarna på en omgång enklare förtäring under valdagen. Valkansliet ansvarar för att inom ramen för tilldelad budgettram ombesörja en omgång förtäring per tjänstgörande röstmottagare under valdagen.

Valnämndens kansli – organisation och bemanning under valdagen.

Valnämndens presidium och valkansliets personal ska finnas på plats enligt särskilt schema i kommunhuset under valdagen från 07.00 till dess röstmottagningen avslutats och avrapporterats av valdistrikten. Valnämndens kansli ska under valdagen vara tillgänglig för allmänheten och valdistrikten för att ge information och besvara frågor.

Efter att vallokalerna stängts ska förberedelser göras inför kommunens mottagning av valmaterial på valnatten. Valdistriktens valmaterial ska granskas av valnämndens ordförande och kanslichef alternativt kommunsekreterare.

Valnämndens uppgifter under valdagen.

Valnämnden övriga ledamöter ska finnas tillgängliga från 07.30 för att ansvara för följande arbetsuppgifter:

- Utkörning och överlämning av förtidsröster till samtliga vallokaler under valdagens morgon.
- Hämta och lämna valurnorna i Hannäs valdistrikt under deras avkortade öppethållande mellan kl 13.00-17.00
- Besöka vallokalerna under dagen för att genom observation säkerställa att valet genomförs rättssäkert, effektivt och tillgängligt och i övrigt enligt valnämndens särskilda instruktioner.
- Representant från valnämnden, i första hand presidiet, kan vid allvarliga händelser besöka vallokal för att stötta röstmottagare att göra bedömningar och hantera situationer.
- Vid inlämning av material från valdistrikten på valdagskvällen deltar valnämnden som observatörer.

Valnatten - rösträkning

Valmyndighetens handledning ska följas vid rösträkningen.

När vallokalerna har stängt räknar valförrättarna samtliga röster för sitt distrikt. Under rösträkningen får under inga omständigheter oanvända valsedlar användas som "kladdlappar" då risken för sammanblandning är överhängande.

Rösträkningen under valnatten är offentlig. Det innebär att ytterdörrar ska hållas olåsta under hela rösträkningen. Person som vill observera rösträkningen får inte sitta eller stå i direkt anslutning till den plast där rösterna räknas. Men ska i övrigt inte hindras från att observera rösträkningen.

När valförrättarna har räknat klart respektive val ringer de till länsstyrelsen och rapporterar resultatet. Sedan transporteras valmaterialet till kommunhuset för avrapportering och för säker förvaring under natten. Det är ordföranden och vice ordföranden i respektive valdistrikt som ska transportera rösterna och avrapportera valet till valnämnden.

Transport av valmaterial till länsstyrelsen dagen efter val

Dagen efter val ska det av kommunen granskade materialet transporteras till länsstyrelsen. Kommunen ansvarar för att materialet som ska lämnas över till länsstyrelsen är kontrollerat och i sin ordning.

Valnämndens ordförande eller vice ordförande samt en personal från valkansliet ansvarar för transporten av valmaterialet. Transporten ska ske på betryggande sätt. Det innebär bland annat att chauffören ska ha haft en dygnsvila om minst elva sammanhängande timmar före transporten.

Valnämndens uppdrag under onsdagsräkningen

På onsdagen efter valdagen ska valnämnden enligt vallagen sammanträda för att granska och räkna de röster som inte räknats i vallokalerna. Valkansliet bistår nämnden vid räkningen.

Sammanträdet är offentligt. Valnämnden ska annonsera om tid och plats för när den preliminära rösträkningen sker.

Vid onsdagsräkningen ska valnämnden granska

- de förtidsröster som röstmottagarna underkänt på valdagen samt
- de förtidsröster som inte granskats i vallokal. Det är förtidsröster från annan kommun, brevröster från utlandet och röster från utlandet via Valmyndigheten som inte skickats ut till vallokal eller brevröster som kommit till kommunen efter valdagen.
- Även de förtidsröster som kommer till kommunen med posten på onsdag morgon ska hanteras vid valnämndens preliminära rösträkning.

Valmyndighetens manualer tillämpas för rösträkning vid onsdagsräkningen.

Valnämndens preliminära rösträkning är offentlig.

Efter valet

Vissa handlingar som rör valet ska sparas för all framtid, andra sparas under valperioden fram till nästa val och några kan förstöras efter valet. Material sparas för kulturarvet och framtida forsknings skull och i Valmyndighetens handbok för gällande valår finns kompletta listor om vad som gäller. Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor har råd om bevarande och gallring av valnämndens handlingar³.

Efter valet samlas statistik in för att skapa ett bättre underlag för framtida val. I Valmyndighetens handbok finns instruktioner om vad som gäller.

Material ska i övrigt inventeras och förrådställas enligt kommunens processkartläggning och därtill tillhörande checklistor och rutinbeskrivningar.

Säkerhet, hot och våld

Av vallagen framgår att Röstmottagarna ansvarar för ordningen i vallokalen och på röstmottagningsstället. Den som finns i lokalen eller i ett utrymme intill denna ska rätta sig efter de anvisningar som röstmottagarna ger för att röstmottagningen skall kunna genomföras.

Om någon som arbetar i vallokalen eller röstande blir utsatta för hot och eller våld ska det omedelbart anmälas till valnämnden. Valnämndens inställning är att brott riktade mot röstmottagare alltid ska polisanmälas. Det är dock alltid den drabbade som avgör en polisanmälan ska göras.

Störningar i vallokalen ska alltid anmälas till valnämnden.

Akuta åtgärder

Vid hot försök behålla lugnet, lyssna utan att avbryta den som hotar, undvik motargument. Var uppmärksam på vad som sägs och skriv ned eller om möjligt spela in samtalet. Om hot övergår till handling

- Ta skydd
- Larma, 112 uppge vem du är, var du är, vad som har hänt, vilka som är drabbade.
- Hjälp varandra
- Försök ta dig från platsen
- Nödvarn
- Stäng och utrym röstlokalen
- Tillkalla polis, 112.

Personer som uppträder störande på ett sådant sätt att det påverkar ordningen i vallokalen eller på annat sätt negativt påverkar röstningsförfarandet ska avvisas från platsen. Skulle hot eller våld förekomma ska kontakt tas med polisen.

Politisk propaganda vid förtidsröstningslokal och vallokal.

I en vallokal och röstningslokal eller i ett utrymme intill en sådan lokal får det enligt vallagen inte förekomma propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val.

Valprövningsnämnden har i sitt beslut 2010:36 konstaterats att det står i uppenbar strid mot 8 kap. 3 § vallagen att en partiföreträdare uppehöll sig i röstningslokalen vid bordet för röstmottagning och där ställde en fråga till den röstande. Valprövningsnämnden har i samma ärende som det refereras till ovan bedömt att ett valtält som var placerat 10 meter framför ingången till en röstningslokal inte var förenlig med 8 kap 3 § vallagen.

Valnämndens riktlinjer för propaganda vid förtidsröstningslokal och vid vallokal

Personer som kommer in i en val- eller röstningslokal bärandes tydliga partisymboler på kläder, väskor eller dylikt ska först instrueras att avlägsna partisymbolerna och om det inte hörsammas ska personen instrueras att lämna vallokalen.

Personer som försöker överlämna politisk propaganda eller på annat sätt bedriver valkampanj (utöver valsedelutdelning som enligt praxis är tillåten) i direkt eller nära anslutning till en röstningslokal eller vallokal är inte förenligt med 8 kap 3 § vallagen. En tydlig trend är dock att väljare i högre utsträckning än tidigare upplever valsedelutdelningen som påträngande.

För att undvika propaganda bör valnämnden ta reda på vilka politiska aktiviteter som kommer att ske i anslutning till lokalerna i enlighet med bestämmelserna i vallagen.

De politiska partierna får enligt valmyndigheten stå utanför röstningsmottagningslokaler och vallokaler och dela ut valsedlar. Att dela ut valsedlar räknas alltså inte som en påverkan av väljarnas val. Valnämnden kan dock utfärda instruktioner om var sådan utdelning av valsedlar inte får ske.

Valnämnden gör bedömningen att partier inte får stå i direkt anslutning till vallokalens ytterentré eller på annat sätt uppträda påträngande så att det kan upplevas som ett intrång mot väljarnas integritet.

Valkansliet har i uppgift att ta fram närmare instruktioner för respektive vallokal beträffande inom vilket område det bedöms som olämpligt med valsedelutdelning från partierna.

Röstmottagare ska omgående anmäla till valnämnden om händelser som bedöms bryta mot 8 kap 3 § vallagen.